

การใช้ประโยชน์ของป่ากับเศรษฐกิจครัวเรือนของราษฎรบ้านฝ่งหมื่น
ตำบลอำยนาไลย อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

Non-Timber Forest Products Use and Household Economy of People
Ban Fang Min Village Tumbol Arinalai Amphoe Wiengsa Changwat Nan

กันยารัตน์ เนตรบุตร
Kanyarat Netbut

กลุ่มวิชาการป่าไม้ สำนักงานป่าไม้เขตแพร่
กรมป่าไม้
พ.ศ.2543

**การใช้ประโยชน์ของป่ากับเศรษฐกิจครัวเรือนของราษฎร
บ้านฝางหมื่นตำบลอำนาโหลย อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน
กันยารัตน์ เนตรบุตร**

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรบ้านฝางหมื่น (2) ศึกษาสภาพป่าที่เป็นแหล่งเก็บหาของป่า ชนิด ปริมาณ และมูลค่าเชิงเศรษฐกิจของป่า ที่ราษฎรได้พึ่งพิงใช้ประโยชน์ (3) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการใช้ประโยชน์ของป่า ซึ่งกำหนดวิธีการศึกษา โดยการสำรวจสภาพพื้นที่ป่าที่เป็นแหล่งเก็บหาของป่า และใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์นำไปสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนบ้านฝางหมื่น ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จำนวน 81 ครัวเรือน เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือน กรกฎาคม 2542 - ธันวาคม 2542 และประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC⁺ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไคสแควร์ (χ^2) และ ค่าPhi (ϕ)

ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50 ปี มีสถานภาพการสมรส แต่งงานและอยู่ด้วยกัน จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 53.1 มีภูมิลำเนาเป็นคนในท้องถิ่นตำบลอำนาโหลย ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระหว่าง 4-6 คน อยู่ในวัยแรงงาน มีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจเฉลี่ย 2 คน/ครัวเรือน มีอาชีพหลัก เกษตรกรรม อาชีพรองรับจ้างทั่วไป รายได้เฉลี่ย 25,586 บาท/ปี ส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย มีภาระหนี้สิน ซึ่งแหล่งเงินกู้ที่สำคัญคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ส่วนใหญ่มีที่ดินถือครองระหว่าง 1-15 ไร่ เฉลี่ย 9.8 ไร่/ครัวเรือน และครัวเรือนส่วนใหญ่ ใช้พื้นหรือถ่านควบคู่กับเตาแก๊ส เป็นเชื้อเพลิงในการหุงต้มอาหาร

แหล่งเก็บหาของป่าของราษฎรบ้านฝางหมื่นอยู่ในเขตป่าโครงการน้ำสา-แม่สาคร ซึ่งสภาพป่าส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง โดยส่วนใหญ่ราษฎรเก็บหาของป่าเพื่อการบริโภคและจำหน่ายเป็นรายได้เสริม ประเภทของป่าที่เก็บหา คือ พืชผักป่า หน่อไม้ เห็ด น้ำผึ้ง ไม้ไผ่ ผลไม้ป่า พืชเห็ดถั่งช้อ แมลงและไข่ของแมลง จำนวนคนที่เก็บหาของป่าโดยเฉลี่ย 2 คน/ครัวเรือน โดยประเภทของป่าที่ราษฎรนิยมเก็บหาที่สำคัญคือ หน่อไม้ พืชผักป่า และเห็ด ของป่าที่เก็บหาได้ในรอบ 1 ปีมีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 167,825 บาท เฉลี่ย 2,072 บาท/ครัวเรือน ใช้เพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็นมูลค่า 896 บาท เพื่อการจำหน่ายเป็นมูลค่า 1,176 บาท โดยมีสัดส่วนมูลค่าของป่า

โดยมีสัดส่วนมูลค่าของป่าที่เก็บหารายได้ต่อรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.10 โดยครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์ของป่าในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 33.3 สำหรับปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ของป่า พบว่า จำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจและอาชีพรอง มีความสัมพันธ์กับระดับการใช้ประโยชน์ของป่า แต่มีขนาดของความสัมพัทธ์ค่อนข้างต่ำ

คำหลัก ของป่า, การใช้ประโยชน์ของป่า, ราษฎรบ้านฝางหมื่น

Non-Timber Forest Products Use and Household Economy of People
in Ban Fang Min Village Tumbol Arinalai Amphoe Wiengsa Changwat Nan
Kanyarat Netbut

Abstract

This study was aimed (1) to study household economic character of villagers in Ban Fang Min (2) to study the type of forest , types of Non-Timber forest products , quantity and economic value of non - timber forest products that Ban Fang Min villagers use. (3) to study factors related to the uses of non-timber forest product in Ban Fang Min . The data was collected from 81 heads of Family in Ban Fang Min villagers , by random sampling and collected from secondary data and field survey. This study was carried out from July to December 1999 and analysed by a program spss/pc with statistics : mean percentages , standard deviation chi-square (χ^2) and Phi (ϕ)

Results of the study indicated that most of the heads of family were male, averaged 49 years old ,were married and graduated from primary school. Most people or 53.1 percent were born in the area and the average size of household was 4-6 people. Most of them were in labour-age by 2 persons/household. The major professions were agriculture and labour with an average income of 25,586 bath/year/household and most households had less income than outgoings and were in debt to the Bank for Agriculture and Agricultural Co-operative. The size of land holding 1-15 rais,10raise/household and most households used firewood and gas for fuel. The Namsa-Maesakorn forest reserved project used by the villagers. In the project area is mix-deciduous forest and dry dipterocarp forest.. Non-timer forest products used by the villagers for household and commercial purposes included edible plants and bamboo shoots, mushrooms, honey , bamboo , fruits , handicraft plants, edible insects and insects eggs. The value of non-timber forest products collected was about 167,825 bath per year , averaging 2,071 bath/household. 896 bath of this was used for household consumption and 1,175 bath for commercial products.The proportion of the value of

collected non-timber forest products per household incomes was 8.10% and 33.3% of households collected non-timber forest products in high level . The factors related to level of non-timer forest products use were the number of labour-age in household and minor profession.

Keyword : Non-timber forest products, Non-timber forest products use,
People in Ban Fang Min village